

HANDREIKING

**“CARAWEELO
Van Oude tradities
naar Nieuwe discussies”**

**Preventie van Schadelijke Traditionele Praktijken
vanuit breder perspectief**

**SONPPCAN
Juli 2013**

Wie was Caraweelo (Araweelo)?

Volgens de overlevering was Caraweelo een Somalische koningin, die eeuwen geleden (ad 15 v. C) over Somalië heerste. Caraweelo vocht voor de gelijke rechten van mannen en vrouwen. Ze was van mening dat mannen zich meer aan het huishouden en de opvoeding van de kinderen moesten bezighouden. Het verhaal gaat dat ze onder meer een staking onder vrouwen organiseerde. Caraweelo stond voor vrede en rechtvaardigheid.

Mannen waren geïntimideerd door deze koningin en zagen haar als een bedreiging. Veel mannen beweerden dat ze de mannen kwaad wilde doen en daarom bestreden moest worden. Voor veel vrouwen is ze nog steeds een held.

Colofon

Auteurs: Shamsa H. Saïd (SONPPCAN), Petra Snelders (MOVISIE) en Jenny van Eyma (NAMIO)

Deze handreiking is een uitgave van SONPPCAN (Somali Network for the Prevention and Protection against Child Abuse and Neglect) en is gemaakt in het kader van het project “CARAWEELO, van oude tradities naar nieuwe discussies”.

SONPPCAN heeft voor deze handreiking samengewerkt met MOVISIE (instituut voor kennis en aanpak van sociale vraagstukken) en NAMIO (platform gericht op vergroten van seksuele weerbaarheid van kwetsbare groepen).

Het project “CARAWEELO, van oude tradities, naar nieuwe discussies” is tot stand gekomen met de financiële steun van Oranjefonds, Commissie Projecten in Nederland (PIN) en SKAN fonds.

Datum: juli 2013

www.sonppcan.org

© SONPPCAN: overname van teksten en informatie is alleen toegestaan met bronvermelding

Inhoud

Voorwoord	1
Samenwerkingspartners project “CARAWEELO: van oude tradities naar nieuwe discussies	3
▪ SONPPCAN	3
▪ MOVISIE, kennis en aanpak van sociale vraagstukken	3
▪ NAMIO	4
1. Inleiding	5
1.1. Van oude tradities naar nieuwe discussies	5
1.2. Het project CARAWEELO	6
1.3. Waarom deze handreiking	7
1.4. Voor wie is deze handreiking bedoeld?	8
2. De Aanpak	9
2.1. Het project	9
2.2. Doel	10
2.3. Subdoelen	11
2.4. Doelgroep	11
2.5. Werkwijze in vogelvlucht	11
2.6. Resultaten en fasering	12
2.7. Materialen	13
2.8. (Tussen) evaluatie en vervolg	13
2.9. Kosten	14
3. Stappenplan Activiteiten	15
3.1. Fase 1: Kick-off meeting	15
3.2. Fase 1: werving en selectie sleutelfiguren	18
3.3. Fase 2: training sleutelfiguren (traject A)	19
3.4. Fase 2: Regionale discussiebijeenkomsten bij organisaties (traject A)	22
3.5. Fase 3: Deskundigheidstraining professionals in de regio('s) (traject B)	26
3.6. Fase 4: Regionale ontmoetingsbijeenkomsten zelforganisaties en professionals (traject C)	29
3.7. Fase 4: Gezamenlijke slotbijeenkomst regio's	31
4. Randvoorwaarden voor succes	33
5. Bijlagen	35
5.1. Achtergrondinformatie	35
5.2. Adressen	35

VOORWOORD

Deze handreiking is een uitgave van SONPPCAN (Somali Network for the Prevention and Protection against Child Abuse and Neglect) en is gemaakt in het kader van het project “CARAWEELO: van oude tradities naar nieuwe discussies”. Het project is uitgevoerd in twee regio’s in Nederland (Amsterdam e.o. en Tilburg/Eindhoven) ter preventie van schadelijke traditionele praktijken binnen de Somalische gemeenschap in Nederland. Onze ambitie is om na de ervaringen van deze eerste pilot, het project ook te (laten) uitvoeren bij meerdere (migranten/vluchtelingen) gemeenschappen in meerdere regio’s in Nederland.

SONPPCAN heeft bij de samenstelling van deze handreiking samengewerkt met MOVISIE en NAMIO.

Aanleiding van het project is dat in de laatste jaren weliswaar veel aandacht is voor schadelijke traditionele praktijken, maar het beleid voornamelijk gericht is op de preventie en aanpak van de afzonderlijke geweldsvormen (eengerelateerd geweld, huwelijksdwang en gedwongen achterlating en wanneer het de Somalische gemeenschap betreft, vooral vrouwelijke genitale verminking).

SONPPCAN wil de oorsprong van het geweld bespreken: niet de afzonderlijke geweldsuitingen, maar breder de mensenrechten, de rechten van het kind, het geweld tegen vrouwen en kinderen. SONPPCAN is van mening dat door het bespreekbaar maken van de ongelijke machtsverhouding tussen mannen, vrouwen en kinderen de problematiek duurzaam doorbroken kan worden en er een vernieuwde manier gevonden kan worden hoe met elkaar om te gaan in gelijkheid en respect.

Met het pilotproject CARAWEELO is hiermee een start gemaakt. Een succesvolle start, waar de deelnemers enthousiast op hebben gereageerd.

We willen hierbij alle deelnemers van het project – jongeren, ouders, mannen en vrouwen, zelforganisaties en lokale professionals – van harte bedanken. Het succes van het project waar deze handreiking op is gebaseerd, is dankzij hun inzet, enthousiasme en openheid tijdens de trainingen en bijeenkomsten.

Daarnaast willen wij graag onze samenwerkingspartners in het project voor al hun inzet: MOVISIE en NAMIO.

Wij hopen dat deze handreiking u zult inspireren tot gelijksoortige projecten en activiteiten.

Wij wensen u veel leesplezier!

Shamsa H. Saïd,
Projectleider,
SONPPCAN.

SAMENWERKINGSPARTNERS PROJECT “CARAWEELO: VAN OUDE TRADITIES NAAR NIEUWE DISCUSSIES

▪ SONPPCAN

Somali Network for the Prevention and Protection against Child Abuse and Neglect

De stichting heeft ten doel:

- Het streven naar volledige (volwaardige) rechten en het welzijn van de Somalische Kinderen.
- Het leveren van een fundamentele bijdrage aan de voorkoming en bescherming van de Somalische kinderen tegen de alle vormen van mishandeling en het betrekken hierbij van de overheid en andere instellingen, het ontwikkelen van een gunstige sfeer ter verkrijging van volwaardige rechten voor de Somalische kinderen.

Contact:

www.sonppcan.org

Johan van Hasseltsweg 96, 1022 WX Amsterdam, +31 (20) 341 62 11

Shamsa H.Said, M.A, projectleider,

E: sh.said@planet.nl , T: 06 283 135 18

▪ MOVISIE, kennis en aanpak van sociale vraagstukken

MOVISIE is het landelijke kennisinstituut en adviesbureau voor maatschappelijke ontwikkeling. MOVISIE biedt kennis, adviezen en oplossingen bij de aanpak van sociale vraagstukken onder andere op het terrein van huiselijk en seksueel geweld. Onze ambitie is het realiseren van een krachtige samenleving waarin burgers zoveel mogelijk zelfredzaam en veilig kunnen zijn. Het programma huiselijk & seksueel geweld beschikt over de kennis over zowel de inhoud – voorkomen en bestrijden van schadelijke traditionele praktijken – als over de methodiek – het ontwikkelen en uitvoeren van activiteiten en trainingen.

Contact:

www.movisie.nl

Catharijnesingel 47, 3511 GC Utrecht / Postbus 19129, 3501 DC Utrecht

Petra Snelders, senior adviseur / projectleider huiselijk en seksueel geweld,
E: P.Snelders@movisie.nl , T: 030 789 20 00

▪ NAMIO

National Association of Migrant Organizations against STI's , HIV and Aids in the Netherlands)

NAMIO is een landelijke organisatie met specifieke expertise op het terrein van het vergroten van de seksuele weerbaarheid van kwetsbare groepen, vluchtelingen, migranten, nieuwkomers.

Het bespreekbaar maken en het doorbreken van taboes zoals polygamie, eergegrelateerd geweld, schadelijke traditionele praktijken staat daarbij centraal. Het ontwikkelen en verspreiden van effectieve methodieken die aansluiten bij de doelgroep behoort tot een kerntaak van de organisatie. NAMIO richt zich op verbeteren van de samenwerking tussen professionals en de gemeenschappen om zo tot een goede aanpak van deze misstanden te komen.

Contact

www.namio.nl

Karel Doormanstraat 125 Amsterdam

Jenny Van Eyma, voorzitter.

E: jvaneyma@gmail.com , T: 06 509 500 18

1. INLEIDING

Eergerelateerd geweld, huwelijksdwang, gedwongen achterlating, polygamie, vrouwelijke genitale verminking, het zijn allemaal geweldsvormen - internationaal aangeduid met de term schadelijke traditionele praktijken – waarbij vaststaande orthodoxe ideeën over man- en vrouwrollen en de invloed van de directe sociale omgeving een belangrijke rol spelen. Om die ideeën wezenlijk te veranderen, is een discussie over man-vrouw-verhoudingen binnen die directe omgeving en de emancipatie van zowel mannen als vrouwen essentieel.

1.1. Van oude tradities naar nieuwe discussies

Schadelijke traditionele praktijken¹ vormen een ernstige schending van mensenrechten (Universele Rechten van de Mens, Rechten van het Kind, recht op vrije partnerkeuze, seksuele en reproductieve rechten van de vrouw). De politieke en maatschappelijke aandacht voor schadelijke traditionele praktijken is de afgelopen jaren terecht sterk gegroeid. Momenteel concentreert de aanpak ervan zich echter vooral op de afzonderlijke geweldsvormen en vaak vanuit de gedachte dat alleen (islamitische) migranten- en vluchtelingengemeenschappen ermee te maken hebben. De gemeenschappelijke achtergrond (overtuiging verschil man/vrouwrollen en de grote invloed - sociale druk – van de gemeenschap) doet echter vermoeden dat het traditionele geweld ook kan voorkomen bij andere gesloten (religieuze) gemeenschappen in Nederland. Te denken valt daarbij aan huwelijksdwang in orthodox-christelijke of orthodox-joodse gemeenschappen.

Migratie is wel een belangrijke risicofactor: migranten en vluchtelingen houden wereldwijd sterker vast aan oude tradities dan dat gedaan wordt in het land van herkomst. De afhankelijkheid van de eigen sociale omgeving is groter in een nieuwe vreemde omgeving en er is een grotere sociale druk om bestaande, bekende normen en waarden in stand te houden.

¹ Voor verwijzingen naar achtergrondinformatie over schadelijke traditionele praktijken, zie hoofdstuk 5.

Bekendheid met de nieuwe omgeving en het vergroten van sociale netwerken is daarom essentieel in de bestrijding van het geweld.

Juist omdat migratie een belangrijke risicofactor is, heeft het project “CARAWEELO, van oude tradities naar nieuwe discussies” zich in eerste instantie gericht op een debat binnen zelforganisaties² van vluchtelingen. Aangezien de stichting SONPPCAN – de initiator van het project – directe contacten heeft met Somalische vluchtelingen, is het project gestart binnen de Somalische gemeenschap. Het project is echter ook zeer geschikt voor activiteiten binnen andere soortgelijke gesloten gemeenschappen en/of gemengde gemeenschappen.

De verschillende geweldsvormen behorende bij schadelijke traditionele praktijken hebben ieder hun eigen aanpak nodig, vooral wat betreft hulpverlening en opvang. Maar om bij de oorsprong van het geweld te komen, is het belangrijk dat er verder gekeken wordt dan alleen de aanpak van de afzonderlijke geweldsvormen. Om tot diepgaande verandering te komen, moet de kwaal (de achterliggende ideeën en het gedrag die – kunnen – leiden tot geweld) bestreden worden en niet slechts de symptomen van de kwaal (de afzonderlijke geweldsvormen).

Voor een effectieve, krachtige en duurzame aanpak is het essentieel een verbinding te leggen tussen achtergronden en de verschillende geweldsvormen en het debat aan te gaan die leidt naar het doorbreken van orthodoxe man-vrouw-verhoudingen.

1.2. Het project CARAWEELO

Het project “CARAWEELO: van oude tradities naar nieuwe discussies” richt zich op de preventie van het geweld, het bespreekbaar maken van taboe onderwerpen als genderrollen, seksualiteit en seksuele diversiteit, en fundamentele mensenrechten voor ieder individu, zonder dat dit perse de collectiviteit van de gemeenschap hoeft aan te tasten. Kennis en openlijk bespreken van ervaringen en taboes zijn de sleutelwoorden in het project. Er bestaan veel misverstanden en onwaarheden bij de doelgroep over het

² Met zelforganisaties wordt bedoeld (vrijwilligers) organisaties van en voor desbetreffende doelgroep.

onderwerp (zowel de Somalische gemeenschap als bij professionals is gebleken). Ideeën als eerwraak zou alleen voorkomen bij Turken, huwelijksdwang en achterlating zijn typisch problemen waarmee de Marokkaanse gemeenschap mee te kampen heeft en alleen Somaliërs hebben te maken met vrouwelijke genitale verminking. De gemeenschappelijke noemer is echter de onderdrukking van vrouwen en de vaste orthodoxe rolpatronen waaraan voldaan moeten worden. Het bespreken hiervan blijkt in de praktijk al snel te leiden tot het bewustzijn dat bepaalde geweldsvormen niet uniek zijn voor bepaalde gemeenschappen.

Het is belangrijk dat ook professionals in deze discussie meegenomen worden. Voor een kwalitatieve verbeterslag van de hulpverlening (de kwaliteit van de – preventieve – hulp, maar ook de toegankelijkheid van de hulpverlening), is het van belang dat professionals geweld in een gezin kunnen signaleren en bespreekbaar maken, maar ook dat ze andere vormen van geweld in een gezin kunnen herkennen en dat men weet hoe vervolgens te handelen. Onmisbaar is daarbij de toegang en de samenwerking met lokale zelforganisaties en sleutelfiguren binnen gemeenschappen.

Het project “CARAWEELO: van oude tradities naar nieuwe discussie” heeft een integrale aanpak, zowel in haar thema als in haar doelgroep. Het verbindt de verschillende geweldsvormen met elkaar (schadelijke traditionele praktijken) en het verbindt verschillende betrokkenen op lokaal niveau in de bestrijding van het geweld (de lokale Somalische gemeenschappen en lokale professionals). Het project wordt regionaal uitgevoerd.

1.3. Waarom deze handreiking

Met deze handreiking wil SONPPCAN bijdragen in de ontwikkeling en de verspreiding van de kennis rondom schadelijke traditionele praktijken en de integrale aanpak ervan. Door kennis te delen en hierop voort te bouwen, kunnen we uiteindelijk efficiënter werken, onze doelgroepen beter helpen en komen tot een wezenlijke en duurzame bestrijding van schadelijke traditionele praktijken.

1.4. Voor wie is deze handreiking bedoeld?

De handreiking is bedoeld voor trainers en preventiewerkers – zowel vrijwilligers als professionals - van zelforganisaties, migrantenorganisaties en hulpverlening- en welzijnsinstellingen die de discussie over schadelijke traditionele praktijken binnen gemeenschappen willen starten en/of dit proces willen begeleiden.

2. DE AANPAK

De aandacht voor schadelijke traditionele praktijken in de Somalische gemeenschap en de problemen en dilemma's die deze met zich meebrengen, worden steeds zichtbaarder. In de Somalische gemeenschappen zijn de discussies over schadelijke tradities in volle gang. Ook de professionals, hulpverleners, worden in toenemende mate met deze problematiek geconfronteerd. Vaak is er weinig tot geen bekendheid op het gebied van schadelijke traditionele praktijken en is er sprake van een lacune zowel wat de kennis als de vaardigheden betreft om deze vraagstukken te kunnen beantwoorden.

2.1. Het project

Het project CARAWEELO is een initiatief van SONPPCAN, ondersteund in ontwikkeling en uitvoering door MOVISIE en NAMIO. Het project richt zich enerzijds op de lokale Somalische gemeenschappen in Nederland en anderzijds op lokale professionals werkzaam in de hulpverlening.

Het project is een vrij nieuwe manier van werken aan preventie. Het benadert de problematiek van geweld voorkomend uit schadelijke traditionele praktijken vanuit een breder perspectief. Zoals de inleiding al aangaf, staan in de discussie van CARAWEELO niet de afzonderlijke geweldsvormen centraal, maar de gemeenschappelijke oorzaken ervan. Dit heeft twee redenen. Om de problematiek in de oorsprong aan te pakken, is het debat *waarom* het geweld plaatsvindt van belang. Welke gedachten, ideeën, angsten liggen er ten grondslag. Dit kan alleen door gezamenlijk – mannen en vrouwen - met elkaar in gesprek te gaan over vrouwenrechten, bestaande rolpatronen en hoe deze te veranderen.

Daarnaast is het aanpakken van afzonderlijke geweldsvormen vaak *niet efficiënt*. Er ligt een risico – vooral voor professionals – om andere vormen van geweld binnen een gezinssysteem niet te zien. Waar in een gezin sprake is van bijvoorbeeld (de dreiging tot) vrouwelijke genitale verminking, dan is er een kans dat een andere dochter (of zoon) te maken heeft met (de dreiging tot) huwelijksdwang.

Het project CARAWEELO streeft naar een verbinding tussen lokale professionals en Somalische gemeenschap. Bij beiden is er sprake van informatie en kennis achterstand. Bij de professionals op het gebied van kennis van specifieke culturele gewoonten en sociale positie en op het aspect van schadelijke traditionele praktijken. Bovendien is er niet zelden sprake van handelingsverlegenheid. Bij de gemeenschap is er een lacune waar het gaat om kennis over hulpverlenende instanties en de mogelijkheden van ondersteuning. CARAWEELO wil hierin een brug slaan en de toegankelijkheid, de benaderbaarheid van beiden naar elkaar vergroten.

Het project is een pilotproject. De activiteiten zijn uitgevoerd in twee regio's: de regio Amsterdam en de regio Tilburg/Eindhoven. Deze twee regio's zijn gekozen wegens de grote groep Somaliërs die hier wonen en de al bestaande contacten binnen de regio's met zowel Somalische organisaties als met hulpverleners. SONPPCAN heeft in het verleden al diverse projecten uitgevoerd en/of gezamenlijke bijeenkomsten georganiseerd met Somalische en andere Afrikaanse organisaties in beide regio's. Dit maakte het gemakkelijker om het vertrouwen en de betrokkenheid binnen de gemeenschap te verkrijgen.

Daarnaast is gekozen voor deze twee regio's omdat we het project wilden ontwikkelen in twee verschillende soorten regio's waarin regionale samenwerking en lokale netwerken op een andere manier georganiseerd zijn: een grootstedelijke waar al een netwerk op de aanpak van vrouwelijke genitale verminking tussen professionals en gemeenschappen is opgebouwd (Amsterdam e.o.) en een regio met meerdere randgemeenten waar het netwerk tussen professionals en gemeenschappen nog minimaal of niet aanwezig is (Tilburg/Eindhoven).

2.2. Doel

- Herkenning, erkenning van schadelijke traditionele praktijken en het bestrijden van achterliggende oorzaken. De achtergrond en gevolgen van schadelijke tradities worden ter discussie gesteld binnen de doelgroep.
- Kwalitatieve verbetering van de hulpverlening door het creëren en/of versterken van lokale/regionale netwerken tussen de directe doelgroep (de Somalische gemeenschap) en professionals.

Vergroten van de kennis over de aanpak van schadelijke traditionele praktijken.

2.3. Subdoelen

- Bespreekbaar maken van schadelijke traditionele praktijken.
- Vergroten van kennis, bewustwording en weerbaarheid van de gemeenschap op dit terrein.
- Vergroten van kennis en handelingsbekwaamheid van professionals.
- Bundeling en versterking van kennis en betrokkenheid tussen professionals en de gemeenschap.

2.4. Doelgroep

De doelgroep van het project bestaat uit twee groepen:

- De directe doelgroep (profijtgroep): sleutelfiguren en achterban met een Somalische achtergrond.
- Lokale professionals: werkzaam met de directe doelgroep, in het bijzonder medewerkers van Steunpunten huiselijk geweld / advies- en meldpunten kindermishandeling, maar ook maatschappelijk werk en politie.

2.5. Werkwijze in vogelvlucht

Het project bestaat uit drie complementaire delen:

- Traject A: Training van voorlichters/gespreksleiders in het organiseren van voorlichting/discussiebijeenkomsten en discussiebijeenkomsten bij zelforganisaties in de regio.
- Traject B: Deskundigheidsbevordering bij professionals.
- Traject C: Ontmoeting tussen gemeenschap en hulpverlening regionaal/ lokaal.

Het project start met een kick-off meeting en een gezamenlijke slotbijeenkomst wanneer het project, zoals in het geval van CARAWEELO, in meerdere regio's tegelijkertijd wordt uitgevoerd.

Traject A

- De training van sleutelfiguren binnen de Somalische vluchtelingen-gemeenschap in een train-de-trainer-methode, waarin kennis en vaardigheden worden aangeboden om het debat over schadelijke traditionele praktijken in breder perspectief te kunnen starten.
- Wanneer het project in meerdere regio's uitgevoerd wordt, worden de sleutelfiguren uit de verschillende regio's tegelijkertijd getraind. In geval van de uitvoering van CARAWEELO, zijn sleutelfiguren uit de regio Amsterdam e.o. en de regio Tilburg/Eindhoven gezamenlijk getraind.
- De thema's in de training zijn gericht op een duurzame mentaliteitsverandering én gedragsverandering van zowel mannen als vrouwen binnen de gemeenschap. De uitgangspunten zijn gelijke man-vrouw-verhoudingen, emancipatie en empowerment van meisjes en jongens / vrouwen en mannen en respect voor de mensenrechten.
- Discussiebijeenkomsten bij zelforganisaties in de regio.

Traject B

- Training ter deskundigheidsbevordering bij professionals over schadelijke traditionele praktijken, waarbij wordt ingegaan op inhoudelijke kennis, de specifieke aanpak van de verschillende geweldsvormen en de verbindingen tussen de geweldsvormen.

Traject C:

- Regionale ontmoeting tussen professionals en de Somalische doelgroep om elkaar te leren kennen en over en weer informatie en kennis uit te wisselen. Het doel is een ruimte aan te bieden om een duurzaam lokaal netwerk te creëren en/of te versterken en de hulpverlening te verbeteren.

2.6. Resultaten en fasering

Fase 1:

- Kick-off meeting voor de gehele doelgroep van het project: (Somalische) vluchtelingen en professionals.
- Werving en selectie van de sleutelfiguren.

Fase 2:

- Train-de-trainers-training van sleutelfiguren uit de regio's (traject A).
- Discussiebijeenkomsten bij zelforganisaties in de regio's, georganiseerd en geleid door de getrainde sleutelfiguren en met medewerking van lokale zelforganisatie(s) (traject A).

Fase 3:

- Training deskundigheidsbevordering professionals in de regio's (traject B). Wanneer het project in meerdere regio's uitgevoerd wordt, worden de professionals uit de verschillende regio's tegelijkertijd getraind.

Fase 4:

- Regionale ontmoetingsbijeenkomsten zelforganisaties en professionals (traject C).
- Een gezamenlijke slotbijeenkomst wanneer het project in meerdere regio's tegelijkertijd is uitgevoerd, voor de gehele doelgroep uit de verschillende regio's: (Somalische) vluchtelingen en professionals.

2.7. Materialen

- Algemene werving flyer met doel en opzet van het project en de activiteiten met tijdsplanning.
- Toolkit en achtergrondmateriaal (factsheets en informatiebrochures over schadelijke traditionele praktijken en over de diverse geweldsvormen afzonderlijk (zie bijlagen hoofdstuk 5).
- Audiovisueel materiaal (filmfragmenten uit dvd's, you-tube filmpjes, e.d.).

2.8. (Tussen) evaluatie en vervolg

Aan het einde van elke training en bijeenkomst krijgen de deelnemers de gelegenheid om te reageren op de desbetreffende bijeenkomst (wat is opgevallen, wat is geleerd, wat liep goed en wat kan beter) en het geven van suggesties hoe en wat te bespreken op volgende bijeenkomsten.

Aan het einde van het project wordt een algemene evaluatie gehouden na afloop van de regionale bijeenkomsten. Er worden plannen gemaakt voor toekomstige netwerkbijeenkomsten en/of activiteiten in de regio. De

suggesties zijn bedoeld voor zowel de trainers/voorlichters, als voor de zelforganisaties en/of professionals.

2.9. Kosten

Kosten van het project liggen op het terrein van algemene organisatie- en coördinatiekosten, vrijwilligers- en reiskostenvergoeding voorlichters en de kosten voor de trainingen en bijeenkomsten (flyer, toolkit en achtergrondmateriaal, locatiekosten, eventuele vergoeding participerende zelforganisaties, catering).

3. STAPPENPLAN ACTIVITEITEN

3.1. Fase 1: Kick-off meeting

Het project start met een kick-off meeting voor de regio of voor meerdere regio's waar het project wordt uitgevoerd.

Doel

Doel van de startbijeenkomst is om de beoogde deelnemers meteen vanaf de start bij het project te betrekken en draagvlak te genereren, zowel bij de zelforganisaties en Somalische doelgroep, als bij de professionals.

CARAWEELO richt zich op de ontwikkelingen van binnenuit en van onderop.

Doelgroep

Mannen en vrouwen uit de Somalische gemeenschap uit de regio('s), zelforganisaties en lokale professionals

Bijeenkomst

Tijdens de bijeenkomst wordt een eerste start gemaakt met de discussie over schadelijke traditionele praktijken in het algemeen en binnen de (Somalische) gemeenschap in het bijzonder. Verder wordt uiteengezet wat met het project beoogd wordt en worden de activiteiten met tijdsplan gepresenteerd. De deelnemers kunnen input geven op de uitgangspunten van het project en tips voor de uitvoering ervan geven. Tijdens de bijeenkomst wordt de algemene flyer gepresenteerd voor nadere informatie en voor verdere verspreiding.

Programma

- Inhoudelijke informatie over schadelijke traditionele praktijken, de afzonderlijke geweldsvormen, overkoepelende achtergronden, verhoudingen man/vrouw en universele mensenrechten.
- Theaterstuk over het onderwerp, voor een ontspannen aftrap van de daaropvolgende discussie.
- Thema's:

- welke vormen van schadelijke traditionele praktijken worden herkend de Somalische aanwezigen
- welke door de professionals
- welke achtergronden liggen achter het geweld
- welke noodzakelijke veranderingen zouden er moeten plaatsvinden, welke bestaande ideeën en opvatting vormen obstakels voor die verandering en wat is er nodig om tot de noodzakelijke veranderingen te komen
- hoe kunnen professionals die verandering ondersteunen
- Informatie over het project CARAWEELO, het doel en de activiteiten die gepland zijn. Suggesties van de deelnemers voor thema's voor de daaropvolgende bijeenkomsten.

De bijeenkomst wordt afgesloten met een gezamenlijk eten en drinken. In kleine kringetjes wordt zo de discussie voortgezet. De coördinatoren van het project lopen rond, beantwoorden vragen en registreren opmerkingen en suggesties voor de volgende bijeenkomst.

Uitgangspunt in de discussie: alles kan gezegd worden, maar met respect voor elkaar.

Ervaringen Kick-off meeting CARAWEELO

CARAWEELO is gestart met een gezamenlijke kick-off meeting voor beide regio's Amsterdam e.o. en Tilburg/Eindhoven. De bijeenkomst is gehouden in de Mansveltschool in Amsterdam, een plek waar Somalische (en andere Afrikaanse) vluchtelingen een ruimte hebben om bij elkaar te komen en activiteiten te organiseren.

De bijeenkomst was goed bezocht, zowel door mannen als vrouwen. Onmiddellijk ontstond een levendige discussie, vooral door de naam van het project CARAWEELO (zie kader bij voorwoord), waarin zowel mannen als vrouwen een actieve rol speelden.

De reactie op het project was enthousiast. Veel gehoorde opmerkingen betroffen dat men vooral bijzonder blij was dat er een actieve houding van de deelnemers werd verwacht. Centraal in CARAWEELO zou niet de voorlichting staan, maar de discussie. Zoals een vrouw het tijdens de bijeenkomst verwoordde: "Goed dat dit gebeurt, geen voorlichting, maar discussie. Alleen voorlichting verandert mensen niet, je moet zorgen dat ze

erover praten zodat problemen beter begrepen gaan worden. Dat leidt tot verandering.”

Ook het gebruik van het overkoepelende thema voor de discussie (schadelijke traditionele praktijken) had het beoogde effect. Enerzijds herkende men veel en werden andere vormen van geweld geïdentificeerd. Ook was men opgelucht dat er niet – weer – alleen over vrouwelijke genitale verminking werd gesproken, maar over meerdere vormen van geweld en over de achterliggende opvattingen.

Anderzijds werd men in verwarring gebracht, traditie was immers iets goeds en een houvast in een vreemde omgeving waarin zij als vluchtelingen noodgedwongen verkeerden.

Als insteek van het project is de persoon Caraweelo gekozen (zie voorwoord). Koningin Caraweelo is vrij controversieel in de Somalische geschiedenis en het zorgde voor een onmiddellijke start van een hartstochtelijke discussie over de rollen van mannen en vrouwen. De gespreksleider zorgde ervoor dat de discussie niet bleef hangen op de persoon Caraweelo zelf. De controversie van haar legende werd gebruikt om over man/vrouwrollen te hebben en over sterke en krachtige vrouwen die altijd in de Somalische geschiedenis (hebben) bestaan en dat de kracht van vrouwen, de kracht van mannen alleen maar versterkt, en niet ondermijnt.

3.2. Fase 1: werving en selectie sleutelfiguren

In deze fase worden via zelforganisaties en eventuele belangstellingen van de kick-off meeting sleutelfiguren geworven. In geval van het project CARAWEELO is er geconcentreerd op sleutelfiguren uit de twee pilot-regio's Amsterdam e.o. en Tilburg/Eindhoven.

Het belang van het direct betrekken van geïnteresseerde zelforganisaties bij het project is:

- De kennis en ervaring zijn aanwezig betreffende doelgroep en het onderwerp (schadelijke traditionele praktijken en de knelpunten in de discussie erover).
- Er wordt draagvlak binnen de regio gecreëerd voor de uitvoering van de regiobijeenkomsten.
- De doelgroep is bekend en vertrouwd met de uitvoerende organisaties. Ze zijn laagdrempelig voor de doelgroep, die ook voor andere activiteiten bij hen komen. De regiobijeenkomsten kunnen zo ook eventueel gecombineerd worden met andere activiteiten binnen de organisaties.
- De zelforganisaties kunnen bijstaan bij het vinden van geschikte sleutelfiguren binnen de gemeenschap.
- De betrokkenheid van de organisaties maakt continuering van de discussie over het onderwerp na afloop van het project groter.

Het belang van het trainen van sleutelfiguren als discussieleiders bij het project is:

- De discussieleiders komen uit de eigen kring van de doelgroep. Zij zijn bekend met de problematiek, de cultuur, de lokale gemeenschap en de lokale setting. Hierdoor voelt de doelgroep zich vertrouwd met de discussieleider. Dit alles komt ten goede bij het bespreken van gevoelige onderwerpen als opvoeding, seksualiteit en geweld binnen de gemeenschap.
- Een nadeel kan echter zijn dat de discussieleider te dicht betrokken is bij de problematiek binnen de gemeenschap, slechte eigen ervaringen heeft die hij/zij moeilijk kan loslaten, zich persoonlijk aangesproken voelt of persoonlijk aangesproken wordt. Belangrijk is om in de training van de sleutelfiguren specifiek hieraan aandacht te geven en handvatten aan te bieden hoe hierin te handelen of mee om te gaan.

Criteria voor selectie sleutelfiguren

- Al enige tijd ervaring hebben met het thema aanpak schadelijke traditionele praktijken.
- Contacten binnen de Somalische gemeenschap.
- Het thema schadelijke traditionele praktijken bespreekbaar willen maken vanuit het perspectief mensenrechten/ vrouwenrechten.
- Bereidheid om na de training bijeenkomsten te organiseren in de regio.
- Bereidheid om ook na het project de discussie over het onderwerp binnen de gemeenschap actief te houden, door het (mede)organiseren van vervolgactiviteiten binnen de regio.
- Voldoende taalbeheersing van zowel het Somalisch als het Nederlands.
- Bij de selectie wordt gekeken naar een evenredige verdeling in mannen en vrouwen en in leeftijd.

3.3. Fase 2: training sleutelfiguren (traject A)

De training van de sleutelfiguren wordt gegeven volgens de methode trainde-trainers. Vaardigheden worden aangeleerd om vervolgens zelf aan de slag te kunnen gaan binnen de gemeenschap.

Er wordt gebruik gemaakt van informatiemateriaal, audiovisuele hulpmiddelen (filmfragmenten), rollenspelen en het bespreken van te voren opgestelde of eigen ervaren casus.

Wanneer het project uitgevoerd wordt in meerdere regio's tegelijkertijd, worden de sleutelfiguren gezamenlijk getraind. De meerwaarde hiervan is

dat het netwerk van de deelnemers gelijktijdig wordt vergroot en kennis en ervaringen uitgewisseld wordt uit de verschillende regio's.
De training duurt 2 dagdelen.

Een belangrijk aspect van de training is het creëren van een veilig klimaat waarin er openheid ontstaat om taboes te bespreken. Zeker waar het gaat om gesprekken tussen mannen en vrouwen moet dat goed worden opgebouwd. Voorkomen moet worden dat de mannen zich in de beklagde bank gezet voelen.

Doel

- Kennisvergroting over de achtergronden en oorzaken van schadelijke traditionele praktijken vanuit breder perspectief.
- Aanleren en/of vergroten trainingsvaardigheden deelnemers.
- Voorbereiding bijeenkomsten voor de achterban in de eigen regio.

Programma

- Informatie: Schadelijke traditionele praktijken - van theorie tot praktijk, erkenning en herkenning van schadelijke tradities.
 - Definities; geschiedenis, aard en omvang, gevolgen; verschillende verschijningsvormen; achtergronden en oorzaken in een breder perspectief; (Nederlandse) aanpak
- Aanleren en/of vergroten trainingsvaardigheden.
 - Vaardigheden als gesprekleider: discussie in goede banen kunnen leiden, goed kunnen luisteren, geduld en invoelingsvermogen hebben, open, assertief en zelfverzekerd zijn. Belangrijk uitgangspunt is altijd het aanzetten tot discussies, geen lezingen geven of preken houden. De deelnemers staan centraal.
 - Gesprekstechnieken en randvoorwaarden bij bespreekbaar maken van taboes; Motiverende gespreksvoering en culturele codes.
- Voorbereiding bijeenkomsten voor de achterban in de eigen regio.
 - Hoe organiseer je een bijeenkomst, wie wil je als deelnemers, hoe werf je deelnemers, hoe structureer je de discussie, enz.
 - Mogelijke thema's en het opstellen van een programma.

Aandachtspunten

- Schadelijke traditionele praktijken is een bijzonder complexe problematiek en kan vaak voorkomen als onderdeel van een nog bredere problematiek: schuldenproblematiek, werkloosheid, onverwerkte oorlog- en vluchtervaringen. Specifiek in de Somalische context kan nog meespelen problematiek rondom qat verslaving en clanverhoudingen en analfabetisme onder vooral vrouwen.
- In de training is het van belang te leren een goede analyse te maken van de complexiteit van de problematiek.
- Bij het organiseren van bijeenkomsten moet rekening gehouden worden met de verschillende ervaringen en niveaus van de deelnemers wat betreft mate van inburgering en bekendheid met de Nederlandse samenleving en de beheersing van de Nederlandse taal. Vooral in het laatste geval is het van belang niet – alleen – naar de woorden te luisteren, maar vooral naar wat men probeert te zeggen. Ook moet er rekening gehouden worden met de verschillen tussen de meest recente groep vluchtelingen en de groep die veel eerder naar Nederland is gekomen.

Materialen

- Filmfragmenten.
- Achtergrondinformatie.
 - factsheets over eengerelateerd geweld en seksuele diversiteit, huiselijk geweld, huwelijksdwang
 - informatiebrochures: Huiselijk geweld – kerntaak, Huisverbod, Juridische aspecten huiselijk geweld
 - Wegwijzer huiselijk geweld, kindermishandeling en beroepsgeheim
 - Ansichtkaarten van de campagne Right2Choose (vrije partnerkeuze)

3.4. Fase 2: Regionale discussiebijeenkomsten bij organisaties (traject A)

De sleutelfiguren (discussieleiders) organiseren in de regio bijeenkomsten voor de achterban van de organisaties met behulp van de verworven kennis en vaardigheden die tijdens de train-de-trainers-training is overgebracht. De coördinatoren van het project CARAWEELO ondersteunt hen in de voorbereidingen van de bijeenkomsten en zijn – zo nodig – aanwezig op de bijeenkomsten.

De organisatie van de bijeenkomsten gebeurt in samenwerking met een of meerdere zelforganisaties in de regio. Veel organisaties hebben al eerder activiteiten rondom het onderwerp georganiseerd en/of gefaciliteerd. Het thema was dan veelal beperkt tot voorlichting over vrouwelijke genitale verminking.

Doel

Een bewustwordingsproces op gang te brengen, geweld te voorkomen en communicatie tussen betrokkenen te bevorderen.

Doelgroep

Afhankelijk van de behoefte van de beoogde deelnemers, kan gekozen worden voor bijeenkomsten met een gemengde samenstelling (mannen en vrouwen), voor alleen vrouwen en/of mannen of voor een combinatie daarvan: aparte bijeenkomsten, gevolgd door een gezamenlijke bijeenkomst.

Soms blijken vooral vrouwen de behoefte te hebben om ook apart over het thema te praten. Het is vertrouwder en men kan openlijker praten over

ervaringen met mannen, dan met – desbetreffende – mannen erbij. Vooral vrouwen met een lagere sociaaleconomische positie, die nog weinig het Nederlands beheersen en/of kort in Nederland waren, blijken vaak de behoefte te hebben aan – ook – een bijeenkomst alleen voor vrouwen.

De werving van de deelnemers gebeurt grotendeels via deelnemende zelforganisaties, via de contacten van SONPPCAN, via verspreiding van de project flyer van het project en via mond-tot-mondreclame.

Bijeenkomst

Tijdens de discussie (in beide samenstellingen) is het belangrijk dat alle voorwaarden aanwezig zijn om veilig te kunnen praten: iedereen moet zich vrij voelen om het woord te kunnen voeren zonder daar tijdens de bijeenkomst of daarna op afgerekend te worden, iedereen moet de kans krijgen om iets te kunnen vertellen of te reageren op een ander (in respect), dominantie of preken van deelnemers moeten juist weer ingetoomd worden. Deze spelregels moeten voor iedereen duidelijk zijn bij de start van de discussie.

Daarnaast is van belang te realiseren dat de Somalische gemeenschap een lange en sterke patriarchale geschiedenis heeft. Verandering zal niet direct plaatsvinden. Ook daarom is openheid van belang, zodat de discussie ook na de bijeenkomst in de gemeenschap voortgezet gaat worden.

Programma

- Verwelcoming en algemene informatie over doel van de bijeenkomst en opzet (inclusief de spelregels van de discussie).
- Algemene informatie – kort, als voorzet voor discussie - over het thema. Als ondersteuning kan audiovisuele middelen ingezet worden (een fragment van een film, een you-tube filmpje, dia's.)
- Thema's voor discussie:
 - Welke vormen van geweld herken je, welke achtergronden liggen achter het geweld, welke bestaande ideeën en opvattingen vormen obstakels voor noodzakelijke veranderingen, benodigdheden om tot verandering te kunnen komen.
 - Discussie over cultuur en tradities, waarom bestaan bepaalde gewoonten en tradities, kloppen die redenen wel.

- Seksualiteit en maagdelijkheid (ongelijke perceptie waaraan jongens en waaraan meisjes moeten voldoen).
- Opvoeding, de rol van vaders, de rol van moeders, communicatie tussen ouders onderling en tussen ouders en kinderen.
- Man/vrouw rollen, en de waardering van “vrouwentaken”.

Invalshoek van discussie is de drieslag mensenrechten, harmonieuze familiebanden en geweldloze communicatie.

Belangrijk is nazorg te regelen in de vorm van het bieden van informatie, ondersteuning en verwijzing naar passende hulp.

Als afsluiting van de bijeenkomst wordt een korte evaluatie gehouden: bijvoorbeeld door de deelnemers in één of twee woorden te laten zeggen wat hun ervaring met de bijeenkomst is geweest. Daarnaast kunnen ze suggesties doen voor de komende afsluitende bijeenkomst met de lokale professionals en voorstellen voor vervolgactiviteiten.

Ervaringen regiobijeenkomsten CARAWEELO

In het project CARAWEELO zijn zowel in de regio Amsterdam e.o. en in de regio Tilburg/Eindhoven bijeenkomsten georganiseerd voor alleen vrouwen en bijeenkomsten voor mannen en vrouwen gezamenlijk. In eerste instantie zouden er alleen gemengde bijeenkomsten worden georganiseerd, maar al gauw bleek dat vrouwen een voorkeur voor beiden hadden. De bijeenkomst in Tilburg voor vrouwen werd gehouden terwijl er Koranles gegeven werd voor kinderen. De moeders hadden hun handen “vrij” en konden daardoor ontspannen de discussiebijeenkomst bijwonen. Vaders vingden de kinderen daarna op, zodat de vrouwen verder konden praten.

Op beide bijeenkomsten (zowel voor vrouwen alleen als de gemengde bijeenkomst), werd door alle aanwezigen actief deelgenomen aan het gesprek. Vooral de openheid van mannen op de gemengde bijeenkomsten was opvallend. Voormannen uit de gemeenschap die aanwezig waren speelden daar een belangrijke rol in. Ze schuwden het niet om taboeonderwerpen ter discussie te stellen, ze vertelden hun eigen ervaringen en opvattingen en ze stimuleerden de andere aanwezigen hetzelfde te doen.

Onderwerpen die veelvuldig aan de orde kwamen waren opvoeding en de betrokkenheid van vaders in de opvoeding en naar scholen toe, de rol van moeders in het opvoeden van hun zonen (de mannen van later) en dochters, de communicatie tussen mannen en vrouwen en de communicatie met de kinderen, het hebben van veel kinderen en de eenzaamheid die vrouwen ervoeren door het gebrek van een sociaal netwerk in Nederland.

Tijdens de discussie werd gesproken over verschillende vormen van geweld. Wat opviel was dat hoewel huiselijk geweld herkend werd en sterk afgekeurd werd, veel andere vormen in eerste instantie niet als geweld herkend of benoemd werden, zoals huwelijksdwang of polygamie. Door deze geweldsvormen te benoemen als traditionele praktijken die schadelijk waren voor vrouwen en meisjes, maar ook voor mannen en jongens, was voor velen een eyeopener.

Een man reageerde – lichtelijk geïrriteerd – dat er een signaal afgegeven werd dat mannen niets doen als ze een middag voor ontspanning met vrienden op stap gaan. Ze werkten immers hard en hebben recht op ontspanning. Onmiddellijk daarop ontstond een discussie over de gezamenlijke verantwoordelijkheid van huishouden en kinderen en dat ook vrouwen hard werken en recht op ontspanning hadden.

3.5. Fase 3: Deskundigheidstraining professionals in de regio('s) (traject B)

Wordt het project in meerdere regio's wordt uitgevoerd, worden de professionals uit de verschillende regio's tegelijkertijd getraind, zodat informatie, ervaringen en contacten uit de regio's kunnen worden uitgewisseld.

De training duurt een gehele dag.

Doel

- Vergroten van kennis over schadelijke traditionele praktijken en over de directe doelgroep (in geval van CARAWEELO Somalische vluchtelingen).
- Verbeteren van de toegang en de kwaliteit van de regionale/lokale hulpverlening.

Doelgroep

Lokale professionals: werkzaam met de directe doelgroep, in het bijzonder medewerkers van Steunpunten huiselijk geweld / advies- en meldpunten kindermishandeling, maar ook maatschappelijk werk en politie.

De professionals worden geworven via de contacten van de zelforganisaties en in geval van CARAWEELO via het netwerk onder professionals van de samenwerkingspartner MOVISIE.

Programma

- Verwelkoming en kennismaken: de deelnemers vertellen waar ze werken en welke ervaringen ze hebben met het onderwerp, het herkennen ervan en hun handelingsvaardigheden en –mogelijkheden.
- Inventarisatie van leervragen/leerwensen.

- Presentatie van het project, doel en gewenste resultaten, informatie over de eerder al gehouden traject A.
- Kennisoverdracht: informatie over schadelijke traditionele praktijken: geweldsvormen, achterliggende oorzaken, specificiteit van de Somalische gemeenschap.
- Schadelijke traditionele praktijken en diversiteits-handelingsperspectief.
- Vaardigheden leren omgaan met taboe onderwerpen.
- Bespreken van getoonde filmfragmenten, bespreken van casuïstiek via rolspellen.

Ervaringen deskundigheidstraining CARAWEELO

Voor de deskundigheidstraining van CARAWEELO bleek een diversiteit van lokale professionals geïnteresseerd te zijn: hulpverleners op het terrein van huiselijk en eengerelateerd geweld (vrouwenopvang, steunpunt huiselijk geweld), GGD, politie, DMO. De deelnemers hebben deze vertegenwoordiging van verschillende sectoren op de training als een belangrijke extra meerwaarde ervaren.

Positief vond men ook dat de training gegeven werd door SONPPCAN (in samenwerking met NAMIO en MOVISIE). SONPPCAN kon als zelforganisatie waardevolle en directe kennis en ervaring bieden over het thema.

Uit de training bleek onder meer dat veel van de professionals door onbekendheid het ingewikkeld vonden om over seksualiteit te praten met hun cliënten met een Somalische achtergrond (of met een andere migranten- of vluchtelingenachtergrond). Hetzelfde gold ook voor het doorvragen en doorpraten over man/vrouwverhoudingen.

Materialen

- Filmfragmenten.
- Casuïstiek.
- Achtergrondinformatie:
 - factsheets over eengerelateerd geweld en seksuele diversiteit, huiselijk geweld, huwelijksdwang
 - informatiebrochures: Huiselijk geweld – kerntaak, Huisverbod, Juridische aspecten huiselijk geweld

- Wegwijzer huiselijk geweld, kindermishandeling en beroepsgeheim
- Ansichtkaarten van de campagne Right2Choose (vrije partnerkeuze)
- Onderzoeksrapport Trimbos instituut Qatgebruik

3.6. Fase 4: Regionale ontmoetingsbijeenkomsten zelforganisaties en professionals (traject C)

Traject A en B komen samen in traject C: in de twee regio's worden regionale bijeenkomsten georganiseerd voor de Somalische doelgroep en de professionals in de regio.

De bijeenkomst is gericht op wederzijdse kennisuitwisseling, zodat enerzijds de professionals een beter beeld krijgen van de problematiek en de directe doelgroep (in geval van CARAWEELO de Somalische gemeenschap) en anderzijds de (Somalische) doelgroep een beter inzicht krijgt over de hulpverlening in de regio, wat deze te bieden heeft en hoe ze werken. Verder is de bijeenkomst gericht op het signaleren van hiaten in de hulpverlening, welke specifieke behoeften de doelgroep heeft aan hulpverlening en om de drempel – wederzijds – te verlagen zodat wanneer nodig men elkaar kan vinden.

Ontmoeting, het leren kennen van elkaar, het leren hoe de lokale hulpverlening werkt, vormen de uitgangspunten van de bijeenkomst.

De bijeenkomst wordt georganiseerd door de getrainde sleutelfiguren, in samenwerking met regionale zelforganisatie(s) en de coördinatoren van het project (SONPPCAN, NAMIO en MOVISIE)

Doel

- Kennisoverdracht en het versterken van het lokale netwerk.
- Uitwisselen van kennis en ervaringen tussen professionals en de (Somalische) doelgroep.

Deelnemers

Voor de bijeenkomst worden alle betrokkenen en deelnemers van het project uitgenodigd (degene die de trainingen hebben gevolgd en de deelnemende organisaties). Tevens gaat er een bredere uitnodiging uit naar andere migranten- en vluchtelingenorganisaties en professionals in de hulpverlening in de regio.

De werving gebeurt via zelforganisaties, de contacten van SONPPCAN, de project-flyer die opnieuw breed verspreid wordt, mond-tot-mondreclame en in geval van CARAWEELO via het netwerk onder professionals van de samenwerkingspartner MOVISIE.

Programma

- Welkomstwoord en kennismaking deelnemers.
- Gesprek over schadelijke traditionele praktijken. Welke knelpunten ervaart de gemeenschap, welke knelpunten ervaren de professionals, welke bijdragen kunnen geleverd worden voor noodzakelijke veranderingen/verbeteringen.
- Na het vertonen van filmfragmenten of ander (audio)visueel materiaal, wordt gediscussieerd aan de hand van stellingen.
- De thema's zijn de thema's die ook besproken zijn bij de eerdere bijeenkomsten (kick-off meeting en de regionale bijeenkomsten voor de doelgroep). Aan degene die hebben deelgenomen aan de eerdere bijeenkomsten wordt gevraagd hun ervaringen hierover te delen.
- Aan het einde van de bijeenkomst worden vervolgvacaties geïnventariseerd. Streven is vervolgvacaties en wie het doet.

Ervaringen regionale ontmoetingsbijeenkomsten CARAWELO

Voor de ontmoetingsbijeenkomsten tussen de Somalische doelgroep en professionals, was het nog belangrijker te zorgen voor een open en veilige sfeer, zodat iedereen zich vertrouwt genoeg zou voelen om open mee te discussiëren. Uitgangspunt: geen preken of lezingen, maar luisteren, vragen en antwoorden. De aanwezigheid van invloedrijke mannen en vrouwen werkten ook op deze bijeenkomst erg goed.

Ook tijdens deze bijeenkomsten is uitgebreid gesproken over het spanningsveld tussen tradities – die als goed ervaren worden – en de schadelijke praktijken die onder de noemer tradities gerechtvaardigd worden. Meerdere vormen van geweld werden, als zodanig benoemd en verder besproken, zoals de problematiek rondom polygamie. Terugkerende thema's waren verder verschillende man/vrouwrollen en de onderwaardering van "vrouwentaken" als zorg voor de – vele - kinderen en huishouding en de wens voor een actievere rol van vaders in de opvoeding en naar scholen toe.

Het hulpverleningssysteem in Nederland was veelal onbekend bij de Somalische aanwezigen. Er waren zoveel instanties en wat precies de rol van elk van die instanties was, had men tot nu toe nog niet kunnen doorgronden. Dat sommige instanties (zoals de steunpunten huiselijk

geweld) ook preventief kunnen worden ingezet, vóórdat problemen uit de hand lopen, was onbekend.

Uit de discussies bleek dat onbekendheid één van de redenen was waarom er niet snel contact gezocht werd met de hulpverlening (wat zijn de specifieke taken van de vele instanties, wat kan je van wie vragen en verwachten), maar ook slechte eigen ervaringen of de ervaringen van anderen, waren de oorzaak dat veel vrouwen (en mannen) de stap voor externe hulp niet namen. De aanwezige professionals gaven informatie en misstanden werden zo ver dat mogelijk was opgeklaard.

Communicatie was vaak het sleutelwoord tijdens de bijeenkomsten. Een betere communicatie tussen mannen en vrouwen, tussen ouders en kinderen en ook tussen de Nederlandse professionals en de Somalische doelgroep, zou veel problemen kunnen oplossen. Bijeenkomsten als deze, zo was de conclusie, hielpen daarbij.

3.7. Fase 4: Gezamenlijke slotbijeenkomst regio's

Tot slot wordt, wanneer het project in meerdere regio's tegelijkertijd is uitgevoerd, een gezamenlijke slotbijeenkomst voor de gehele doelgroep uit de verschillende regio's: (Somalische) vluchtelingen en professionals.

De opzet, uitvoering en programma is hetzelfde als de regionale ontmoetingsbijeenkomsten. In de discussie wordt wel meer aandacht geschonken aan de uitwisseling van informatie, kennis en ervaringen tussen de verschillende regio's.

4. RANDVOORWAARDEN VOOR SUCCES

Er zijn een aantal randvoorwaarden voor succes te benoemen voor het project CARAWEELO:

- In het project CARAWEELO staat naast het bespreken van taboeonderwerpen op het terrein van schadelijke traditionele praktijken binnen de gemeenschap(pen), de ontmoeting tussen lokale doelgroep en professionals centraal. Van belang is daarom dat in het project verschillende partners samenwerken zodat alle benodigde kennis, ervaring en contacten aanwezig zijn om het project naar behoren en succesvol te kunnen uitvoeren.
- Vernieuwend in het project was de integrale aanpak van het project (in thema – schadelijke traditionele praktijken – en in doelgroep – Somalische gemeenschap en lokale professionals) en de invalshoek van discussie: de drieslag mensenrechten, harmonieuze familiebanden en geweldloze communicatie.

Betrokkenheid zelforganisaties en sleutelfiguren³

- Het betrekken van organisaties uit de gemeenschap voor directe betrokkenheid en verbintenis, met medewerkers die zelf tot de gemeenschap behoren waardoor de beoogde doelgroep eerder bereikt wordt. Zij spreken de deelnemersgroep beter aan, zowel uit de gemeenschap als de lokale professionals, omdat zij weten waar ze over spreken. Ze hebben kennis en ervaring over het onderwerp en weten hoe het onderwerp bespreek gemaakt kan worden. De discussie start van binnen uit en van onderop.
- Betrokkenheid en motivatie van de gemeenschappen en hun zelforganisaties is ook van belang voor de duurzaamheid van de resultaten van het project. Op deze wijze is er meer kans op verdere acties/activiteiten ter voorkomen en bestrijden van geweld, nadat het project beëindigd is.

³ Uit: Toolkit flying team against violence

Voor het bespreken van taboeonderwerpen is van belang dat⁴:

- De groepsdiscussie niet vrijblijvend is, maar dat alle meningen mogen worden geuit.
- In een veilige, tolerante sfeer is ruimte voor alle soorten argumenten en tegenargumenten.
- Het direct 'afbranden' van een opvatting door een of meerdere andere deelnemers, moet ingeperkt worden, bijvoorbeeld door eerst toelichtende vragen te (laten) stellen.
- De begeleider bewaakt een goede gang van zaken, zoals het bewaken van het thema en het afkappen van niet ter zake doende discussies, het stimuleren van 'stille' deelnemers en het afremmen van dominante deelnemers, het bewaken van correct taalgebruik en ervoor zorgen dat er naar elkaar geluisterd wordt.
- Een goede begeleider is na de inleiding zelf zo weinig mogelijk aan het woord, de deelnemers zijn vooral aan het woord. Afhankelijk van de groep is het voor de begeleider nodig hier meer of minder toe te stimuleren.
- Omdat het onderwerp behoorlijk zwaar is, moet de begeleider erop voorbereid zijn eventuele nazorg te kunnen verlenen.

Continuïteit en duurzaamheid⁵

- Succesvolle programma's kunnen herhaald of aangepast worden om breder te implementeren in andere omstandigheden, in andere organisaties, met andere groepen of deelnemers of andere doeleinden. Vaak is er na afronding van een project geen geld meer om de resultaten verder te implementeren. Geld is echter niet de enige garantie voor continuïteit. Ervaringen en kennis vanuit succesvolle projecten kunnen het best worden verspreid door de deelnemers. Met andere woorden: van mond tot mond.

⁴ Uit: Your right 2Choose, Çinibulak en Meintser (Utrecht, 2012)

⁵ Uit: Toolkit Tegen Geweld, Flying Team Against Violence (Utrecht, 2012)

5. BIJLAGEN

5.1. Achtergrondinformatie

Verwijzingen naar informatie en websites

- Çinibulak, L. en Meintser, N. Your right 2choose. Opzetten en begeleiden van focusgroepen over partnerkeuze en huwelijksdwang. Een handreiking (april 2012, MOVISIE) (www.yourright2choose.nl)
- Factsheet eergerelateerd geweld, MOVISIE, augustus 2011
- Factsheet eergerelateerd geweld en seksuele diversiteit , MOVISIE, juli 2011
- Factsheet huiselijk geweld, mei 2011
- Factsheet Huwelijksdwang, MOVISIE, november 2009
- Flying Team Against Violence, Toolkit tegen geweld, aanpak Eergerelateerd Geweld, Huwelijksdwang en Achterlating, MOVISIE en projectteam Flying Team Against Violence, september 2012
- Brochures Tijdelijk Huisverbod bij Huiselijk Geweld (www.huiselijkgeweld.nl/huisverbod)
- Trimbos-Instituut, "Qatgebruik onder Somaliërs in Nederland" (2012)
- IND brochure: Huiselijk geweld, eergerelateerd geweld, mensenhandel en achterlating en uw verblijfsvergunning, juni 2013

Websites algemeen:

- www.yourright2choose.nl/
- <http://www.movisie.nl/kennisdossier/huiselijk-geweld>
- www.pharos.nl (landelijke kennis- en adviescentrum migranten, vluchtelingen en gezondheid)
- www.huiselijkgeweld.nl/ s

5.2. Adressen

Regio Amsterdam

- Advies- en meldpunt Kindermishandeling Amsterdam
Overschiestraat 57, 1062 HN Amsterdam
T: 020 – 314 17 14

E: info@amk-amsterdam.nl

W: www.amk-amsterdam.nl

- Blijfgroep Amsterdam (voorheen Vrouwenopvang Amsterdam)
Postbus 2938, 1000 CX Amsterdam
T: 020 – 611 60 22
E: info@blijfgroep.nl
W: www.blijfgroep.nl
- Meldpunt Eergerelateerd Geweld Amsterdam
T: 020 – 611 60 22
- Steunpunt Huiselijk Geweld Amsterdam
Weesperzijde 116 – 1 hoog, 1091 EN Amsterdam
T: 020 – 611 60 22
W: www.shg-amsterdam.nl

Regio Tilburg/Eindhoven

- Advies- en Meldpunt Kindermishandeling Zuidoost-Brabant
Wal 20, 5611 GG Eindhoven
T: 0492 – 50 84 10
W: www.amk-nederland.nl
- Advies- en Meldpunt Kindermishandeling Midden-Brabant
Allenhouderstraat 25, 5041 LC Tilburg
T: 013 – 583 50 20
W: www.amk-nederland.nl
- Blijf van m'n Lijf, Neos (Eindhoven)
Postbus 556, 5600 AN Eindhoven
T: 040 – 292 92 00 (zakelijk)
E: blijf-eindhoven@st-neos.nl
W: www.st-neos.nl
- Steunpunt Huiselijk Geweld Eindhoven en de Kempen
Postbus 2077, 5600 CB Eindhoven
T: 0900 – 126 26 26
E: info@huiselijkgeweld-eindhovendekempen.nl

W: www.huiselijkgeweldbrabant.nl

- Steunpunt Huiselijk Geweld Midden-Brabant (Tilburg)
T: 0900 – 321 32 10
E: huiselijkgeweld@debocht.nl
W: www.stophuiselijkgeweld.nl